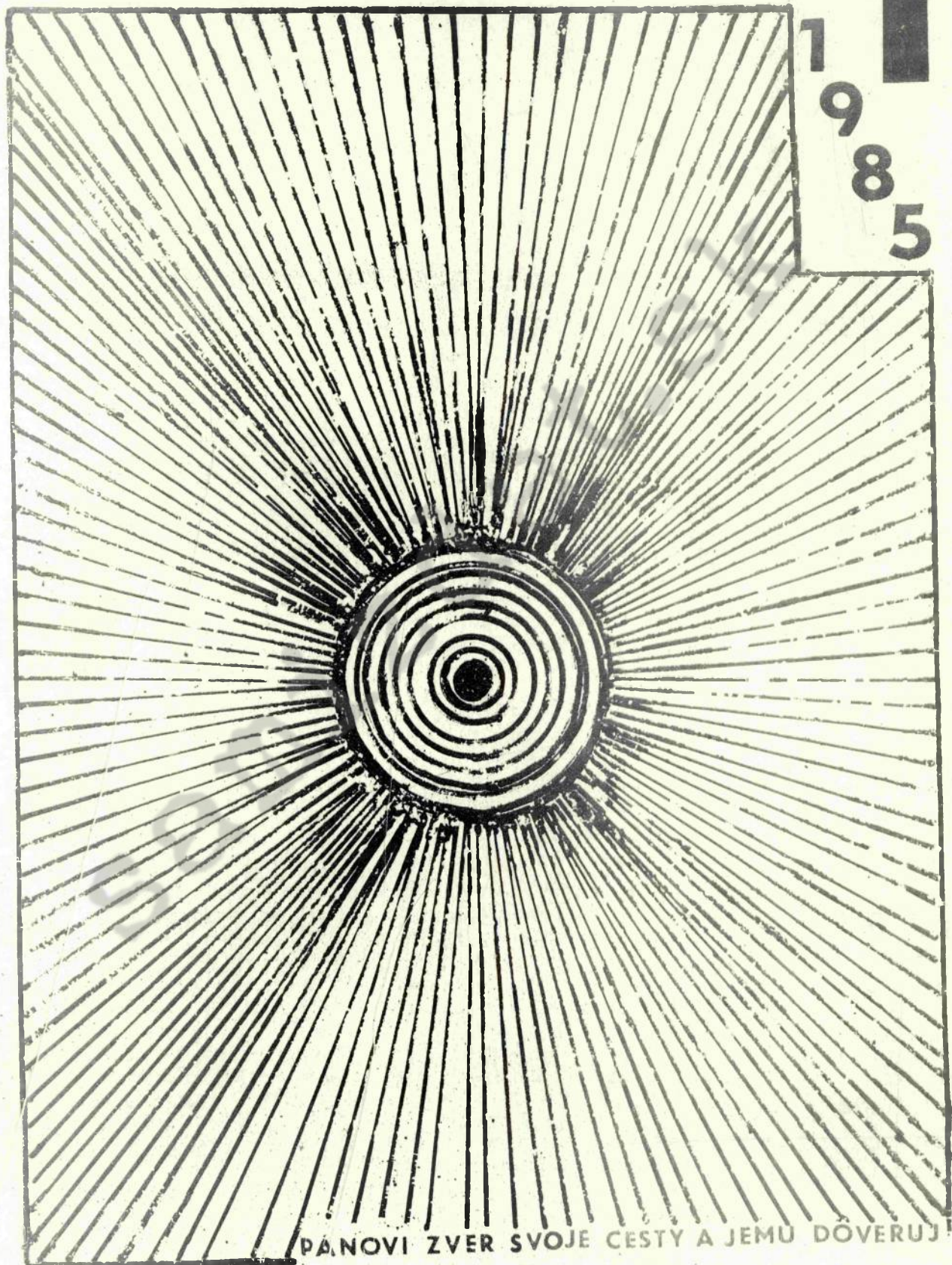

RODINNÉ SPOLOČENSTVO

1
1985

PANOVÍ ZVER SVOJE CESTY A JEMU DÓVERUJÍ

O b s a h

1. Vstup	1
2. Rodina v súčasnej spoločnosti	2
3. Rodinné spoločenstvo - Familiaris consortio	5
4. Kultúra ducha a rodina	11
5. Ideme na slovenský pornofilm alebo si pozrieme televíznu inscenáciu?	13
6. Každý deň žiť v prítomnosti Božej	16
7. Denné úmysly modlitieb	18
8. Slávime rodinné sviatky	19
9. Katechéza v rodine	23

Pánov duch lásky a Pánovo požehnanie
všetkým, ktorí toto čítajú

Rodinu, túto prvú ľudskú spoločnosť
a prameň všetkej budúcnosti ľudstva, nie-
len vo svete, ale aj u nás ohrozujú odklon
od viery a z neho vyplývajúce presuny hod-
nôt, sebeckosť a nedostatok vôle zapierať sa.

V tomto bulletinu chceme Vám pomôcť
vo Vašich rodinách upevniť a v rodinách
Vašich blízkych azda znova obnoviť život
viery a prameň istoty a zábezpeky rodiny
z jej zakotvenia v Bohu. Chceme Vám pomôcť
nájsť odpovede na otázky, ktoré Vám dáva
každodenný život v rodine, ale aj na tie,
ktorými Vás atakujú spoločnosť, kultúra,
komunikačné prostriedky.

Ale predovšetkým si budeme spolu
formovať svoj život viery, aby nám viera
bola inšpiráciou odpovedí, životných
postojov, životnej praxe, životného štýlu
osobného i rodinného.

Pánov duch lásky a Pánovo požehnanie
všetkým, ktorí sa o toto usilujeme

Svätá rodina

Keď sa každoročne na sviatok Svätej rodiny v kostole káže o rodine a o manželstve, väčšina dospelých ľudí sa cíti ako na trní.

Rozvedení, odcudzení, unavení, často rozhádaní, neistí, či zachováваме všetky predpisy, s deťmi ďaleko od kostola sme všetko možné, len nie svätá rodina. Ani by sme sa o ten hrdý titul neopovážili súťažiť.

V praxi sme si nezvykli brať príklad zo svätej rodiny. Jednak pre veľkú časovú vzdialenosť, pre málo informácií, ale hlavne pre to, že nežili v činžiaku, dieťa nenosili skoro ráno do jasličiek alebo do škôlky, kde by im ho prikrmovali ateizmom. A predsa práve vo Svätej rodine máme vzor pre to hlavné, čo tvorí základ každej rodiny, ak má prežiť a splniť svoje poslanie: žiť vo viere v budúcnosť, ktorá sa nám otvára práve s týmito ľuďmi a v tomto prostredí, s láskou to všetko prijať, nasmerovať, motivovať a s dôverou to chrániť, lebo strom sa pozná podľa ovocia, a to príde až neskôršie. Členom svätej rodiny sa to dokonale podarilo. Po celé dve tisícročia žili rodiny inšpirované ich príkladom, aj keď ho vždy neuskutočnili bezo zvyšku. Bol to ideál pre našich starých rodičov, čiastočne pre našich rodičov, iba my sme sa naprodili do hotového zmatku.

Rodina nie je ušetrená veľkých zmien, ktoré sú evidovateľné v celej našej spoločnosti a vo svete /dynamický svet, svet v pohybe; stále hľadanie nových foriem/. Túto skutočnosť musíme brať do úvahy, ak chceme v rodine niečo dokázať, vybudovať alebo uchrániť

K zmenám vo svete sa má pristupovať s citom a s porozumením. Nemusia byť stále pramenom ohrozenia. Môžu byť aj zákonitým prejavom rastu, rozvoja či už osobnosti alebo spoločnosti.

Hlavné zmeny, s ktorými sa musíme vyrovnávať v súčasnom rodinnom živote:

1. Prechod od rodín žijúcich na dedine k rodinám žijúcim v mestách a na sídliskách.
2. Prechod od rodín, kde matka bola doma a vychovávala deti, k rodinám, kde sú zamestnaní obidvaja rodičia.
3. Prechod od rodín živiacich sa poľnohospodárstvom alebo remeslom k rodinám zamestnaným v priemysle, v úrade a v iných odvetviach súčasného hospodárstva.
4. Prechod od rodín početných a troj- až štvorgeneračných k rodinám s menej deťmi a s menej generáciami.
5. Prechod od rodiny uzavretej k rodine otvorenej.
6. Prechod od ťažiska výchovy detí v rodine k ovplyvňovaniu výchovy detí spoločnosťou, ktorá si robí monopol na výchovu a nacelého človeka.

Po celé tisícročie tento národ sýtala a hriala krásna poézia cirkevného roku s jeho rytmom, liturgiou, slávnosťami a hodnotami. Dnes sa presadila kultúra profánna so slávnosťami v škole, na ulici alebo doma. Rodina sa nutne otvára svetu. Strácame súkromie. Nielen "steny majú uši", ale všetci sme voľky-nevoľky kŕmení z jediného zdroja kultúry či pseudokultúry

a ak máme odvahu na alternatívne prejavy, doma si školíme špiónov, ktorí v škôlke či v škole referujú o všetkom, čo sa u nás deje, vrátane jedálneho lístka.

Trvalosť základných hodnôt

Nás zaujímajú zmeny, ktoré zasahujú naše rodiny. Núti nás to opúšťať zabehané stereotypy a adaptovať sa na nové pomery a postoje. No jestvujú hodnoty, ktorých sa človek nikdy nesmie zrieknuť, či v živote súkromnom, alebo rodinnom. Tieto hodnoty dávajú človeku zmysel a stávajú sa ťažiskom jeho osobnosti. Medzi ne patria predovšetkým:

1. Úcta k životu všeobecne a k ľudskému životu osobitne v každom štádiu jeho vývoja a existencie.
2. Úcta k ľudskému jadrú, kde sa kondenzuje podstata bytia človeka, úcta k jeho hlbine, aj k tomu neevidovateľnému, resp. vyjadrenému citom, náznakom alebo len nádejou.
3. Úcta k nekonečným možnostiam, ktoré nesie každý človek a k nekonečnej budúcnosti, ktorá sa otvára každej ľudskej osobe.

Politika, ekonomika alebo veda, ktoré ohrozujú tieto hodnoty, legalizujú opak, zľahčujú alebo ignorujú tieto veľké skutočnosti, ohrozujú samotné základy človeka a ľudskej spoločnosti.

Na druhej strane zase my, ktorým záleží predovšetkým na človeku, nemôžeme beztrešne zľahčovať rozvoj a problémy súčasnej spoločnosti. Našou úlohou nie je ani absolutizovať, konzervovať a zachraňovať minulosť, ani ju bezo zvyšku odhodiť, ale zápasiť o optimálny model pre rodinu ako pre základnú bunku spoločnosti v novom historickom kontexte.

Príčiny krízy rodiny

Choroba spoločnosti sa jasne odzrkadlila aj v jej základoch, v rodine. V minulosti ľudia v manželstve pri sebe stáli aj napriek veľkej biede, dlhému odlúčeniu, mnohým deťom, chorobám a skorým úmrtiam. Dnes, v rastúcom blahobyte a v posledných pár desaťročiach u nás bez vojny, v dobe mierovej, ubúda detí a pribúda rozvodov.

Plauzibilne istoty sú príliš neisté. Keď sa pre ideál nežije, preň sa ani netrpí, ani neumiera. Náhrážky namiesto starého náboženstva sa stali nespoľahlivými a zlyhávajú. Veda neponúkla dôvody morálne konať. Premenená na techniku a technológiu nás obohatila mnohými predmetmi, ale aj mnohými starosťami a trápeniami. Nestačí nerobiť si nepríjemnosti, nespôsobovať rany a nesypať do nich soľ. To je zakázané aj v dopravných prostriedkoch a v zamestnaní. Kríza rodiny je strata jej identity. Človek primitívny, ale i kultúrny a veriaci sa cíti súčasťou prírody, ktorá dáva a odníma. V rodine dostal a v rodine rozmnožené odovzdával nasledujúcej generácii. Tzv. moderný človek už nenasleduje Stvoriteľa, ktorý sa teší z každého prejavu života a pripravuje ho na prijatie Ducha. Takýto človek sa vzdal namáhavej tvorby, stal sa pohodlným konzumentom, často ničiteľom. Stratil smer svojho pochodu. Primitívny človek aspoň videl od predkov k potomkom, veriaci človek v hebrejsko-kresťanskej kultúre od strateného raja k novému Jeruzalemu. To je reťaz, ktorá sa nesmie pretrhnúť. Tzv. moderný človek prestal rozumieť prírode. Už mu nie je darúvajúcou rukou, ani chudobnou sice, ale predsa živiteľkou, ani sestrou, ktorú musí chrániť a ona sa mu za to odvdáči, úlohou a darom, ktorý mu zveruje. "Moderný" človek prijíma prírodu ako priestor, ktorý má ovládať a užívať bez

obmedzenia. Despotický, vlastnícky, nezodpovedný postoj k prírode sa nám pomstí a draho účtuje. Takéto postoje premietnuté do rodiny nie sú prejavom kultúry, seberealizácie alebo obetavej lásky, ale vecou inštinktov, vypočítavosti, konzumu a sebecka.

Príprava na život v rodine

História je učiteľkou života. Boli rodiny a rody, ktoré mali dlhé rodokmene, a u nás už vymreli a vo svete vymierajú. Väčšina našich rodových dejín nesiahá ani po prarodičovy. Chudobné rodiny prežívajú z generácie na generáciu bez rodokmenov. Nevie, či toto riziko budeme môcť podstúpiť aj v budúcnosti.

Keď sa vieme pripravovať na budúce povolanie, keď vieme študovať rozličné odbory, budeme si musieť nájsť čas aj na štúdium takej dôležitej životnej udalosti, ako je vytvorenie rodiny, udalosti, ktorá nás celoživotne stigmatizuje. Je ironiou, že na vykonávanie obyčajného zamestnania sa kandidáti pripravujú po celé roky, kým teoretická príprava na manželstvo sa zredukuje len na dažaké "poučenie".

Isteže, je tu škola života, ktorá sa riadi zásadou: Aký otec, taký syn, aká matka... To je však príliš všeobecné a nespoľahlivé. Našťastie nám pribúda literatúra o manželstve od autorov, ktorí manželstvo a rodinu prežívajú, preto je v súčasnej situácii až hriech tento fenomén nevyužiť. Tomu chce poslúžiť aj náš časopis.

Manželstvo a rodina by nemuseli byť v zásade "veľkým experimentom", keby sme sa dokázali na ne pripravovať aspoň tak, ako si cirkev pripravuje kandidátov na kňazské povolanie. Keď dokážeme dva ročníky dozrievajúcich mužov školiť na to, ako rýchlejšie a účinnejšie zabiť nepriateľa a obsadiť jeho územie, prečo by sme tie isté ročníky nemohli školiť k úcte k životu a k zodpovednosti zaň. Nateraz je to utópia, ale ja verím, že sa raz stane skutočnosťou.

Perspektívy

Čo robiť, aby sa táto z toľkých ohľadov najnákladnejšia investícia väčšiny ľudstva, ktorá je pre mnohých zmyslom a hlavným projektom života /hoci do nej niektorí často mýlne projektujú svoj nenaplnený život/ stala takou, aby prinášala radosť, hrdosť a sebavedomie; svetu čestných, užitočných a slobodných občanov, a tak Stvoriteľovi slávu?

Myslím, že treba vykonať aspoň nasledovné: preveriť staré hodnoty, pre ktoré žili a umierali naši predkovia, aby sme nežili ako vykorenení. Zdá sa mi to najdôležitejšie a priam fyziologicky potrebné v každom ohľade; intenzívne a poctivo žiť, aby sme stihli svoje úlohy vo svete a neokradli svoju rodinu; nehanbiť sa za svoje srdce, kultivovať v ňom cit, zodpovednosť a lásku ako protiváhu prílišnej racionalizácie; prerásť od individualisticky chápanej rodiny "ja a moje deti" k širšej rodine, kde všetky deti sú moje deti; s citom sa ujímať "chudobných" na poznanie, lásku, radosť a perspektívu v tejto oblasti a stať sa ich priateľmi; uprednostňovať a žiť to "hlavné", čomu žila svätá rodina, alebo my v najkrajších chvíľach nášho života a o čo zápasia tisíce rodín okolo nás.

Program

Naša Rodina má svoj program.

Vychádzame z naliehavej tiesne súčasnej doby. Nemôžeme dávať hotové rady a riešenia ako lieky v lekárni, ale ponúkame aspoň orientačné smerovníky:

1. Napriek mnohým stroskotaným manželstvám budeme zastávať nerozlučiteľné manželstvo ako ideál dosažiteľný a reálny.
2. Napriek tomu, že žijeme v konzumnej spoločnosti, budeme presadzovať istú skromnosť, poriadok a sebaovládanie, ako jedinú cestu, ktorou sa dá ísť.
3. Napriek rezignácii mnohých rodín na výchovu budeme zastávať právo rodiny na výchovu detí.
4. Napriek tomu, že spoločnosť legalizovala prerušenie tehotenstva, budeme zastávať opačný názor: právo na život a na jeho ochranu.
5. Napriek hlásaniu materializmu ako oficiálnej filozofie, musíme mať odvahu nestotožňovať sa s ním a zastávať filozofický názor, založený na myslení hebrejskom a kresťanskom.
6. Napriek zľahčovaniu, povrchnosti, nezodpovednosti a formálnosti, s ktorými pristupuje celá naša spoločnosť k problematike rodiny, budeme hľadať a presadzovať viac svedomitosti, poctivosti a zodpovednosti.

Vyzývame k spolupráci ľudí, ktorým záleží na obrode rodín, aby sme sa navzájom obohacovali, a tak poslúčili mnohým, ktorí to potrebujú.

Budeme trpieť s trpiacimi a radovať sa s tými, ktorým sa toto veľké umenie podarí.

"Rodiny v našej dobe musia dostať nový životný elán a musia kráčať po Kristovej ceste."

Ján Pavol II., Familiaris consortio, čl. 86.

RODINNÉ SPOLOČENSTVO - FAMILIARIS CONSORTIO

1. Úvod

Rodina v našich časoch prešla hlbokými a náhlými zmenami, ktoré nastali v ľudskej spoločnosti a kultúre. Mnohé rodiny sa nimi ovplyvnili pozitívne, v iných spôsobili zmätok a neistotu a vyvolali pochybnosti o povinnostiach rodiny a o pravde o manželstve a rodinnom živote.

Dôkazom toho, ako cirkvi veľmi záleží na rodine, bolo aj zasadnutie biskupskej synody o úlohách kresťanskej rodiny v súčasnom svete, ktorá sa konala od 26. septembra do 25. októbra 1980. Ovocím práce synodálnych otcov bol široký zoznam námetov predložený pápežovi a pápežskej komisii o rodine na preštudovanie. Po preskúmaní návrhov pápež Ján Pavol II. vydal obširný apoštolský list - apoštolskú exhortáciu - o rodinnej problematike pod názvom "Familiaris consortio". Apoštolská exhortácia sa doviiedla do konečného tvaru rok po zasadnutí biskupskej synody dňa 22. novembra 1981, na sviatok Krista Kráľa a bola zverejnená vo Vatikáne 15. decembra 1981. Tvorí ju 86 článkov s poznámkami k citovanej literatúre.

V predkladanom príspevku chceme čitateľov stručne oboznámiť s náplňou tohto pápežského dokumentu, ktorý má fundamentálny význam pre formovanie ducha a života každej rodiny.

2. Biskupská synoda

Skôr, ako sa zamyslíme nad obsahom apoštolskej exhortácie "Familiaris consortio", pripomeňme si všeobecné údaje o ustanovizni, na návrh ktorej vznikla.

Biskupská synoda je novodobá inštitúcia v cirkvi ustanovená pápežom Pavlom VI. koncom Druhého vatikánskeho koncilu r. 1965. Bola utvorená z dôvodov zvýraznenia kolegiality v cirkvi, kvôli spoločnému vedeniu, spoločnému rozhodovaniu a spoločnej zodpovednosti za podujatia cirkvi v dnešnom svete. Zhromažďuje zástupcov biskupských konferencií s niekoľkými inými vybranými členmi. Úloha biskupskej synody nie je rozhodujúca, ale poradná. Na každom zasadnutí sa zaoberá presne určeným predmetom, o ktorom obvyčajne vypracuje súhrnný dokument, ktorý spolu s diskusnými príspevkami býva podkladom pre rozhodnutie vyhradené pápežovi.

Zástupcovia biskupských konferencií z celého sveta môžu podať úplný obraz o nastolenej problematike, o rôznych pohľadoch, o súvislostiach, takže práca synody je skutočným obohatením a zdokonaľením starostlivosti cirkvi o Boží ľud.

3. Priezev apoštolskou exhortáciou

Prvá časť

Rodina v súčasnosti. Svetlé a tmavé stránky ľudskej rodiny

ZC, 4-10/

Pre činnosť cirkvi, je veľmi dôležité podrobne poznať situáciu, v akej sa nachádza dnešná spoločnosť a v nej žijúce rodiny. Položenie dnešnej rodiny sa dá najlepšie chápať na pozadí moderného úsilia o dosiahnutie slobody. Tu cirkev môže a má povinnosť účinne zasiahnuť, poukazujúc na svetlo evanjeliovej pravdy o slobode.

Situácia, v ktorej je dnešná rodina, poukazuje tak na kladné, ako aj na záporné aspekty. Na pozadí myšlienkových prúdov súčasnej spoločnosti pápež vyzdvihuje najprv to, čo kladne vplýva na manželských partnerov a celú rodinu:

- a/ Ovceľm nového a morálneho úsilia o slobodu je povedomie obojstrannej zodpovednosti manželských partnerov.
- b/ Táto hodnota zodpovednosti sa rozširuje aj na vzťah medzi rodičmi a deťmi.
- c/ Zodpovednosť prerastá úzky rámec vlastnej rodiny a zameriava sa na medzilidské vzťahy v širšom zmysle. Zaangažovanosť veriacich na cirkevno-spoločenských úlohách je toho svedkom. Rodina slúži nielen sebe, ale aj farskému spoločenstvu a celej spoločnosti.

Svätý Otec si tiež všima neblahé zjavy súčasných manželstiev a rodín. Poukazuje na príčiny a zaujíma k nim postoj:

- a/ Prvým koreňom záporných javov je pomýlená a nesprávne chápaná ľudská sloboda, poznačená výrazným egoizmom. Dôsledkom toho je nezdravá obojstranná nezávislosť manželských partnerov, nedostatočné rešpektovanie rodičovskej autority, vzrastajúci počet rozvodov a potratov.
- b/ Ďalší koreň zla je škodlivá propaganda hromadných oznamovacích prostriedkov, ktorej ide takmer vždy o senzáciu a zisk, a ktorá infiltruje do vedomia ľudí manželskú neveru a neviazaný pohlavný život ako samozrejmú.

- c/ Znepokojujúci je vzrast rozvodov - aj u veriacich, vstup do nového manželstva a uzatváranie civilných manželstiev bez záujmu o sviatosť manželstva.
- d/ Veľmi častým a známym pastoračným problémom je, že sa sviatostné manželstvo uzatvára celkom povrchné, bez hlbšej známky viery a náboženského povedomia.
- e/ Napokon veľkou prekážkou kresťanských manželstiev je odmietnutie mravných noriem v sexuálnom živote.

Ako vidieť, historický vývin nemusí jednoducho smerovať k lepšiemu, ale predstavuje skôr zápas o slobodu medzi protichodnými prúdmi. Svätý Otec tu siaha po Augustínovej mienke, podľa ktorej dejiny predstavujú konflikt dvojakej lásky, "lásky k Bohu, ktorá siaha až k sebahrdaniu a lásky k sebe, ktorá vedie až k pohrdaniu Bohom" /čl. 6/. Kresťan musí evanjeliovou múdrosťou, ktorú má k dispozícii, neodkladne prispieť k výchove v láske preniknutej vierou, lebo tá uschopňuje človeka rozpoznať "znamená doby".

- f/ Negatívne stránky moderného humanizmu sa prejavujú tiež v častom páchaní hriechu. Človek sa mu musí postaviť na odpor konverziou, t. zn. obrátením mysle a srdca. Obrátenie nie je jednorázový akt, ale neustály, postupný, dynamický proces /čl. 9/. Preto sa do popredia musí znova dostať výchova svedomia.

Druhá časť

Manželstvo a rodina v Božom pláne

/čl. 11-16/

Druhá časť exhortácie "Rodinné spoločenstvo" obsahuje niekoľko dôležitých vieroučných výpovedí, ktoré napomáhajú kresťanskému chápaniu manželstva. Výklad obsahuje antropologickú a teologickú časť.

a/ V antropologickej časti pápež Ján Pavol II. poukazuje na človeka v jeho celistvosti, ako na osobu. Vychádza z idey, že človek je stvorený na obraz Boží, a preto je schopný milovať. Je stvorený z lásky, pre lásku a iba v láske sa môže rozvíjať. "Láska je potom základným a prirodzeným povolaním každého človeka" /čl. 11/. Človek je "duch v tele". Teda "Láska zahrňa v sebe tiež ľudské telo a ono sa spoluzúčastňuje na duchovnej láske" /čl. 11/. Sexualita nie je len biologická. Telesné darovanie sa muža a ženy je znakom vzájomného darovania sa celej osoby, a nesie preto so sebou aj rozmer záväznosti až do smrti. A tak je zrejmé, že jediným miestom, kde sa môže uplatniť úplná a osobná láska, je manželstvo.

b/ Potom pristupuje pápež k teologickému rozboru sviatosti manželstva.

Už v Starom zákone sa manželský zväzok chápe ako symbol lásky, ktorý spája Boha s vyvoleným národom. Táto skutočnosť nadobúda definitívnu podobu v Novom zákone, kde Kristus povyšuje manželstvo na sviatosť. Smrťou na kríži sa obetoval za svoju nevestu cirkev. A tak v Novom zákone základnou formou lásky sa stáva obeta a kríž. Kristovo nerozlučné spojenie s cirkvou, ktoré spečatil na kríži, sa stáva vzorom pre manželský zväzok.

Manželská láska prerastá samu seba: Uschopňuje manželov plniť poslanie otca a matky a je základom plnohodnotného rodinného života.

Manželstvo však nestráca na cene ani vtedy, ak manželia /nezávisle od svojej vôle/ nemajú deti. Ich láska, ak sa dáva do služby aj iným ľuďom, zachováva si pravú hodnotu obety a darovania sa.

V závere druhej časti apoštolského listu Svätý Otec pripája niekoľko myšlienok o panenstve a bezženstve. Zdôrazňuje, že nie sú v protiklade s dôstojnosťou manželstva, ale skôr ho predpokladajú. Panenský človek sa zrieka telesnej plodnosti a spolužitia v manželstve, ale stáva sa duchovne plodným, ak prispieva k rozvoju života i rodinného života iných ľudí.

Tretia časť

Úlohy kresťanskej rodiny

/čl. 17-64/

"V Božom stvoriteľskom a vykupiteľskom pláne rodina nachádza nielen svoju identitu /t. zn. čím je/, ale aj svoje poslanie /t. zn. čo má a musí konať/" /čl. 17/. V tejto časti apoštolského listu sú uvedené štyri všeobecné úlohy kresťanskej rodiny:

- a/ Vytvorenie spoločenstva osôb.
- b/ Služba životu.
- c/ Účasť na spoločenskom rozvoji.
- d/ Účasť na živote a poslaní cirkvi.

a/ Vytvorenie spoločenstva osôb.

Pokiaľ ide o túto prvú úlohu rodiny, pápež podčiarkuje lásku, ktorá musí byť "vnútorným princípom, stálou pohánajúcou silou a konečným cieľom" rodiny /čl. 18/. Vzájomná láska manželov a láska k deťom utvára rodinu ako spoločenstvo osôb. "Tak ako nejestvuje bez lásky nijaké spoločenstvo osôb, tak ani rodina nemôže žiť bez lásky, nemôže vzrastať a zdokonaľovať sa ako spoločenstvo osôb" /čl. 18/.

Manželský zväzok ďalej charakterizuje jednota, ktorá sa má vyznačovať trvalou vernosťou a nerozlučnosťou manželstva. Manželská nerozlučnosť nie je iba zákonné ustanovenie, ale je oveľa viac - je znakom vernej lásky Boha k človeku, Krista k svojej cirkvi, je naliehavou požiadavkou našej doby. "Čo Boh spojil, nech človek nerozlučuje" /Mt 19,6/.

Na manželstve ako na základe sa buduje širšie spoločenstvo - rodina, čiže spoločenstvo rodičov a detí, bratov a sestier, príbuzných a iných príslušníkov rodiny. Zodpovednosť za výstavbu rodiny musí ležať na srdci všetkých členov rodinného spoločenstva. Spoločná zodpovednosť za rodinu platí predovšetkým preoblasť výchovy. Autorita rodičov sa dnes rozdiskutováva množstvom protirečivých teórií, takže sa rodičia už stávajú neistými v úlohe vychovávateľov. Pápežská exhortácia jasne hovorí, že autorita rodičov pri výchove detí je nenahraditeľná.

Exhortácia venuje osobitnú pozornosť úlohe ženy v rodine a spoločnosti. Text apoštolského listu najskôr poukazuje na starozákonný a novozákonný postoj k žene, v ktorom Boh obdaril muža a ženu rovnakou dôstojnosťou; a sám Kristus, aby mohol uskutočniť svoje vykupiteľské dielo spásy sveta, vzal si telo zo ženy - Panny Márie. Za svojho pozemského života povolával ženy do svojej služby a pozýva ich až dodnes.

V minulosti saprisudzovala žene iba úloha mužovej pomocníčky a rodičky potomstva bez toho, aby sa jej umožnil prístup k verejným úlohám. V tejto súvislosti podotýkame, že Svätý Otec dal nedávno vydanou encyklikou "Laborem exercens" určitý podnet k obnoveniu "teológie práce", ktorá stavia do správneho svetla význam práce pre kresťana a vzťah práce a rodiny. Súčasne sa však zdôrazňuje myšlienka kardinála Ratzingera: "Treba prekonať dojem, že na nezávislosť ženy vplýva viac povolanie ako láska k rodine." Ďalej

pápež zaujíma v apoštolskom liste kritické stanovisko k rozličným spoločenským javom, ktoré poškodzujú dôstojnosť ženy a degradujú ju na obyčajný predmet, ako je pornografia, prostitúcia, diskriminácia v povolani, pri odmenovaní, ťažké polozenie bezdetných žien, vdov, rozvedených žien a slobodných matiek.

Pri budovaní rodinného spoločenstva vážnu úlohu majú deti. V pápežskom dokumente sa o zabezpečení dobrej výchovy hovorí: "V rodine - v spoločenstve osôb - sa musí dieťaťu venovať osobitná pozornosť, treba uznávať a vážiť si jeho dôstojnosť a slúžiť jeho právam" /čl. 26/.

Na záver úvah o rodinnom spoločenstve osôb sa Svätý Otec dotýka problému starých ľudí, ktorých spoločenský vývin vytláča na okraj rodiny a spoločenského života. Prirodzene, starí ľudia trpia v dôsledku tejto situácie a sama rodina sa duchovne ochudobňuje. Preto je dôležitá pastoračná úloha v rodinnej a spoločenskej reintegrácii starých ľudí.

b/ Služba životu

Prvé konštatovanie v tomto odseku pápežského listu znie takto: "Základnou úlohou rodiny je slúžiť životu". K nemu sa pridružuje hneď druhé: "Život sa rodí z lásky". /Porov. čl. 28/. Inými slovami, k podstate lásky patrí plodnosť. Láska manželov sa zúčastňuje na tajomstve života a na Božej láske, preto cirkev musí stoj čo stoj chrániť nesmiernu hodnotu, akou je život. Koncil aj encyklika pápeža Pavla VI. "Humanae vitae" jasne formulujú povahu pravej manželskej lásky, keď tvrdia, že táto láska nemá nijaké právo vylučovať život, ale naopak, musí byť zameraná na jeho darovanie, a tak má ochotne spolupracovať s láskou Boha - Stvoriteľa. Blahobytné a konzumné zmýšľanie modernej spoločnosti nechce chápať pravú hodnotu ľudského života a zo strachu pred budúcnosťou odmieta prijať nový život. No cirkev dôverujúca v Božiu prozreteľnosť si váži každý nový život ako Boží dar. Rozhodne sa stavia na odpor proti všetkým manipuláciám, ktoré organizujú štátne orgány vo forme antikoncepcných prostriedkov, sterilizácie a potratov.

Cirkev si je vedomá demografického problému - enormného vzrastu obyvateľstva, no i tak je presvedčená, že autentické učenie Druhého vatikánskeho koncilu a encykliky "Humanae vitae" o regulácii pôrodnosti sú solídnu bázou a zárukou riešenia tejto otázky, Kresťanské chápanie manželstva plne priznáva hodnotu pohlavnému životu manželov. Apoštolský list preto zdôrazňuje hodnotu úkonov vzájomnej lásky, ktoré manželia dôverne používajú a ktorými sa prenáša život. A pokiaľ ide o reguláciu pôrodnosti, vyzdvihujú sa prirodzené prostriedky regulovania pôrodnosti, čiže metódy prirodzenej časovej voľby. Tieto metódy zodpovedajú mravným požiadavkám, pretože sú v súlade s Božím plánom a vylučujú ľudské manipulovanie so sexualitou. Rozhodnutie sa pre prirodzenú metódu časových rytmov sa spája súčasne s tvorbou ďalších hodnôt, ako je rešpektovanie a úcta k manželskému partnerovi /zvlášť k žene/, vytváranie medziludských vzťahov, dialóg, vzájomný ohľad, vzájomná zodpovednosť, sebaovládanie, jednota duše i tela, lásky a vernosti.

Cirkev musí stáť kresťanským rodičom po boku vo všetkých otázkach manželského spolunažívania, ako sú zodpovedné rodičovstvo, regulácia pôrodnosti, metóda prirodzenej časovej voľby plodných a neplodných dní. "Cirkev je pevne presvedčená, že nemôže byť rozpor medzi Božím zákonom a tým, čo podporuje pravú manželskú lásku" /čl. 33/.

Úlohou cirkvi je tiež chrániť a zabezpečiť právo rodičov na výchovu a s tým spojenú povinnosť vychovávať deti. "Úloha vychovávať

deti má korene v poslaní rodičov a spolupracovať na stvoriteľskom Božom diele" /čl. 36/. Normou celej výchovnej činnosti je rodičovská láska, ktorá zahŕňa aj taktnú sexuálnu výchovu k panenstvu. Škola a ostatné inštitúcie majú podporovať rodičov v ich výchovnom úsilí.

c/ Účasť rodiny na spoločenskom rozvoji

Nijaká spoločnosť nemôže obstáť a prosperovať, ak sa neriadi základnými mravnými princípmi. Život a prosperita spoločnosti závisia od života a prosperity jej základnej bunky - rodiny. Rodina dáva a vychováva spoločnosti nových členov. Rodina je miesto, kde jej členovia poznajú a žijú základné hodnoty spoločného života: spravodlivosť, dialóg a lásku. /Porov. čl. 43/. V nej sa formujú najelementárnejšie náhľady na mravný poriadok, bez čoho nemožno zaradiť dôstojné spolužitie.

Pre túto svoju špecifickú a v etickom zmysle nenahraditeľnú funkciu má rodina právo na podporu zo strany štátu, ktorý má vo vzťahu k rodine nápomocnú a podpornú funkciu. Štát nesmie vziať rodine úlohy, na ktoré je sama povolaná. "Cirkev preto otvorene bráni rodinu pred nespravodlivým porušovaním práv spoločnosťou a štátom" /čl. 46/. Svätý Otec, odvolávajúc sa na synodálnych otcov biskupov, predkladá v apoštolskej exhortácii celú škálu rodinných práv ako základ pre tzv. "Chartu práv rodiny", ktorej plné znenie uvádzame na inom mieste.

d/ Účasť rodiny na živote a poslaní cirkvi

Poslanie rodiny v živote cirkvi dobre vystihuje citát z čl. 49. "K základným úlohám kresťanskej rodiny patrí napomáhanie výstavby Božieho kráľovstva jej účasťou na živote a poslaní cirkvi" /čl. 49/. Táto účasť sa konkretizuje v troch formách stojacich vo vzťahu ku Kristovi prorokovi, knazovi a kráľovi /čl. 50/:

1. Rodina "ako veriace a evanjelium ohlasujúce spoločenstvo".
2. Rodina "ako spoločenstvo v dialógu s Bohom".
3. Rodina "ako spoločenstvo v službe ľuďom".

V akej miere rodina prijíma evanjelium, v takej miere sa môže stať svedkom Božieho kráľovstva tu na zemi a zároveň svedkom večného života. Rodina žijúca v ovzduší nadprirodzených hodnôt je "najlepším seminárom pre povolanie k životu zasvätenému Bohu" /čl. 53/.

Ďalej Svätý Otec poukazuje na sviatosť ako na stredobod cirkevného života a na naliehavosť modlitby v rodine i na povinnosť rodičov vychovávať deti k modlitbe. Osobný príklad rodičov je tu najlepšou školou. Kresťanská rodina vhútorne posilnená sviatosťným životom a modlitbou je dobre pripravená na apoštolát lásky.

Štvrtá časť

Rodinná pastorácia, časy, štruktúry, aktívna účasť, zvláštne situácie
/čl. 63-85/

Výklad pastoračnej služby rodine sa člení v exhortácii na štyri odseky:

a/ V prvom odseku je reč o zvlášť dôležitých obdobiach pre pastoračnú službu rodiny. Sú to: príprava na manželstvom uzavretie manželstva a pastoračná pomoc manželskej dvojici po uzavretí manželstva /čl. 65-69/.

b/ V druhom odseku /čl. 70-72/ je reč o štruktúre rodinnej pastorácie, predovšetkým v rámci farského spoločenstva.

c/ V treťom odseku /čl. 73-76/ sa venuje pozornosť spolupracovníkom v pastoračnej službe rodiny. Sem sa počítajú biskupi, kňazi, rehoľníci a laickí odborníci.

d/ Vo štvrtom odseku sa Svätý Otec zamýšľa nad pastoračnou službou v ťažkých rodinných situáciách. Sem patria napríklad rodiny emigrantov, utečencov, trestancov, rodiny s telesne a duševne postihnutými deťmi, rodiny alkoholikov, opustených, trpiacich, chorých, prestarnutých a pod. Dotýka sa tiež aktuálneho problému miešaných manželstiev. Stavia sa proti neregulárnym zjavom, ako sú tzv. manželstvá na skúšku a voľné zväzky, zaujíma stanovisko k civilným manželstvám, rozlúčeným a rozvedeným manželstvám.

V závere dokumentu /čl. 86/ sa Svätý Otec naliehavo obracia na manželov, na otcov a matky a tiež na mládež, "ktorá je budúcnosťou cirkvi a sveta a mravnou silou rodiny tretieho tisícročia", na kňazov a rehoľné osoby, aby chránili a zveľaďovali základné hodnoty a poslanie rodiny.

BUDÚCNOSŤ ĽUDSTVA ZÁVISÍ NA RODINE !

Spracované podľa článku dr. Štefana Vragaša: Apoštolská exhortácia Jána Pavla II. Rodinné spoločenstvo /Familiaris consortio/, ECHO duchovného prúdeňa dneška 28, 1982, str. 33-52.

Odporúčame, aby si rodiny obstarali z dostupných zdrojov plný text apoštolskej exhortácie "Familiaris consortio" a spolu s dospelými deťmi alebo v rodinných spoločenstvách ho spoločne rozoberali, prediskutovali a aplikovali na naše spoločenské a vlastné rodinné podmienky a potom podľa toho riadili svoj rodinný a manželský život. V prípade väčšieho záujmu budeme uverejňovať na pokračovanie plný text apoštolskej exhortácie.

"Kto prichádza ku mne, nikdy viac nebude hladný a kto verí vo mňa, nikdy viac nebude smädný" /Jn 6,37b/.

"A hľa, ja budem s vami po všetky dni až do skončenia sveta!" /Mt 28,20b/.

KULTÚRA DUCHA A RODINA

Pri pohľade na súťaž kulturistov mi prišla na um myšlienka: Koľko času asi venovali títo vyznavači kultúry tela tréningu, cvičeniu, kým dosiahli výsledky, ktoré teraz predvádzajú. Iste to bolo obrovské množstvo hodín - roky, mesiace, týždne strávené v telocvični a v posilovni; tisíceky zdvihnutých kilogramov, stovky litrov vypoteného potu. A k tomu, prirodzene, výdatná strava a primeraná životospráva.

A aké výsledky by sa dosiahli, keby sa venovalo toľko času kultúre ducha? Tá je oveľa potrebnjšia a nám kresťanom by mala byť povinnosťou. Najvyššiu kultúru ducha nám ukazuje Pán Ježiš v evanjeliu. Zamyslime sa teraz trochu nad tým:

Človek je jediný tvor, ktorý študuje seba samého, sám seba vychováva, prekonáva a zdokonaľuje. Je jediný, kto vie byť nespokojný sám so sebou. Dominik Pecka napísal: "Človek je bytosť paradoxná, zložitá a nesúrodá. Je bytosť prirodzená i nadprirodzená, hmotná i duchovná, rodu mužského i ženského, bytosť inštinktívna i rozumná, bytosť slobodná i spútaná, smrteľná a nesmrteľná. Život človeka sa rozvíja v neriešiteľnej dileme, v polarite istoty a

neistoty, jasú svetla a tmy, uzavretosti a otvorenosti, stálosti a neustálej zmeny; v ustavičnej oscilácii skutočnosti a ideálu, medzi tým, čo človek je a medzi tým, čo by človek mohol, mal a ohcel byť".

Žijeme v spoločenstve a najzákladnejšom spoločenstvom, kde sa človek rodí, rastie a rozvíja, je rodina, spoločenstvo muža, ženy a detí. "Boh stvoril človeka na svoj obraz, mužského a ženského rodu ho stvoril." Táto správa z Genezis udáva najdôležitejšiu antropologickú skutočnosť - že človek je človekom práve ako muž a žena.

Manželstvo ako priestor určený pre lásku a plné rouvitie kresťana je sviatosť, ktorú si udeľujú sami manželia: môže - ak bude po celý život stále viac naplňovaná - zaplaviť svet prúdom života a lásky.

Norma pre ľudské vzťahy v manželstve a rodine bola stavaná v iných dobách, keď ľudia prežívali spolu prakticky celý život. Dnes ostáva problém, ako túto normu realizovať v dnešnom svete, v zmenených podmienkach. Fridrich Heer, docent európskych duchovných dejín na viedenskej univerzite, sa zaoberá manželstvom v dnešnom svete. Tvrdí, že manželstvo prekonáva krízu, ktorá je prejavom celkovej krízy, prežíanej dnešným ľudstvom. Je to vlastne dôsledok nášho nezrelého kresťanstva, zablokovania nadprirodzených pramenov a odmietania duchovného rastu.

V podstate je kríza manželstva nevyhnutná, aby sa v nej sformoval nový človek a prehýbil sa kresťanský rozmer.

Dnešný človek je poznačený strachom. Bojí sa pristúpiť bližšie k Bohu, k blížnemu, k svojmu druhovi v manželstve, je neschopný plne sa otvoriť. Charakteristickým znakom je únik do vonkajšej činnosti a podnikania, do aktivity, kde chýba to najpotrebnejšie: láskyplné stretnutie človeka s človekom, ktorý sa od nás zakaždým líši, ktorý nechce byť ani využívaný, ani podrobovaný, ale prijímaný vo svojej jedinečnosti a odlišnosti.

Muž ani žena nevstupovali do manželstva už hotoví, ale v manželstve dospievajú, vzájomne sa vychovávajú, násobia svoje sily pre službu v spoločnosti, vo svete, v cirkvi. Z večera do rána sa nikto nestane stopercentnou manželkou a matkou, ani váženou hlavou šesťčlenernej rodiny. Nesieme zvyky z vlastnej rodiny, a teraz máme utvárať novú. Tá rodina by mala byť priestorom, kde môžeme slobodne rozprávať, konfrontovať, kde prichádza k osobnému zblíženiu sa, k plnému rozvinutiu vnútorného života, kde milujem a cítim sa milovaný.

Cirkev nás učí nežiť sám sebe. Žiť pre iného. Sem patrí aj prirodzený cieľ manželstva - prijať a vychovať deti. Sme vzorom pre svoje deti, či to chceme alebo nie. Rodina, v ktorej vyrastajú, stáva sa obvyčajne vzorom rodinného života. Je to pre nás veľká zodpovednosť a raz budeme skladať účty. Deti sú nám zverené ako veľký dar, nová smena, ktorá má ďalej niešť pochoden národa, pochoden viery, nádeje a lásky. Aj pochoden cirkvi. Teda náboženská výchova by mala byť v kresťanskej rodine samozrejmosťou. Treba si nájsť denne čas pre deti. Nespoliehať sa len na kostol a na knazov raz za týždeň. Pri zamestnaní oboch rodičov to nie je vždy ľahké. A predsa čas investovaný do detí je tým najlepšie využitým časom.

Keď dieťa vidí, ako si otec kľaká k modlitbe a ako matka večer ďakuje za všetko dobré, čo priniesol deň, učí sa od rodičov stretať s Bohom, s Niekym, kto je nad nami všetkými a Kto nás má rád.

Obráťme sa teda k Nemu s detskou dôverou a prosíme Ho za naše rodiny, aby im v dnešnej ohrozenej dobe pomáhal pri vydávaní svedectva viery a lásky, aby vedené Duchom Svätým prekonávali ťažkosti a boli vždy viac bližšie k Synovi a jeho Matke.

M.

IDE ME NA SLOVENSKÝ PORNOFILM ALEBO SI POZRIEME TELEVÍZNU INSCENÁCIU?

Na slovenské filmy sa prednedávnom ~~jednoducho nechodilo~~. Stačilo, aby divák zistil, že ide o slovenskú produkciu, a každý jej film pekne-krásne odignoroval. Preto boli kinosály, kde sa premietali slovenské filmy, takmer prázdne, ba neraz sa stalo, že divákovi i vracali vstupné. Schematické a po všetkých stránkach neduživé slovenské filmy nemali vôbec nič, čím by pritiahli svojho diváka.

To, čo sa však deje v poslednej dobe, je v našej filmovej distribúcii neslýchané: Na slovenské filmy sa stojí v dlhých radoch na lístky, na pokladniciach sa zjavuje takmer vždy nápis "Vypredané", premietacie obdobia musia pre veľký úspech niekoľkokrát predĺžovať... Nevidieť Pomocníka, Tisícročnú včelu a najmä Pásla kone na betóne sa považuje za nekultúrnosť, za prehrešok.

Ako je možné, že náš film odrazu získal takú popularitu, prečo sa naň začalo tak húfne chodiť?

Niektorí tvrdia, že sa veľmi pozdvihla umelecká úroveň slovenského filmu, že bratislavská Koliba prestala vyrábať len samé nepodarky, že konečne vstúpila na cestu profesionality.

Iní zase hovoria to, čo súvisí s naším nadpisom: Súčasné slovenské filmy sú preplnené sexom, a táto ich vlastnosť láka divákov, ktorí sa hrnú do kina predovšetkým za touto šteklivou zábavou.

Ktorá strana má teda pravdu?

Slovenský film sa po dlhom živorení vrátil k umeleckej norme, ktorou bolo kedysi napríklad Slnko v sieti, Obchod na korze, Kristove roky... Dnešné filmové príbehy podstatne stratili nalinkovanosť, papierovosť, prestali odrádzať svojou indiferentnosťou k súčasným problémom, prestali byť o nikom a ničom. Postavy v súčasných filmoch začali opäť žiť, sú skutočne slovenské, naše - s mnohým dobrým, čo nás ctí, ale aj s mnohým zlým, ktorého by sme sa mali zbaviť. Filmoví tvorcovia priniesli cenné myšlienky, vyhrabali z popola hodnoty, ktoré sme už začali páliť ako nepotrebné, prekonané - a ony sú ešte stále aktuálne a nenahraditeľné. Všetky súčasné slovenské filmy sú herecky dobre obsadzované a aj dobre zahrané, réžia i kamera sú často na pozoruhodnej úrovni. Je sa preto na čo pozerieť, prídu si na svoje aj národní diváci. - Záujem verejnosti je zo strany umeleckosti preto opodstatnený.

Avšak pravdu má aj druhá strana. Slovenský film si naozaj nemôže sťažovať na nedostatok sexuality. Naša kedysi taká "cudná" kinematografia sa bleskurýchlo naladila na sexuálnu vlnu, ktorá sa v súčasnosti preháňa svetom, a nie a nie sa odladiť alebo preladiť aj na niečo iné. Ten, kto chce ísť na slovenský film, musí počítať s tým, že - či chce a či nechce - uvidí na plátne nahotu a postelne scény, ktoré sú priodvážne aj pre parížske a hollywoodske filmové ateliéry. Ani raz sme však nepostrehli, že by táto obnaženosť a "postelovosť" bola potrebná, žeby prispievala k rozširovaniu významových rovín jednotlivých filmov a k obohacovaniu ich umeleckých stránok. Naopak, prehnaná sexualita odvádza pozornosť od deja, témy, myšlienky, vedie všetky tieto zložky na vedľajšiu, a pritom ešte aj slepú koľaj. To, čo má byť hlavné, to, o čom film vlastne je, sa stáva iba príveskom lacnej erotiky, väčšina myšlienkového a citového bohatstva sa topí v balaste a dekadencii. Takýto prístup ohrozuje dokonca aj to, čo chcú filmári najviac vyzdvihnúť, totiž samotný sex! - Pretože ukazujú len jeho jednu jedinou, tú najpovrchnejšiu, nezvnútornenú stránku. A tak sex vlastne okypťujú, vulgarizujú,

degradujú - posúvajú smerom k striptízu a pornografii.

A tak sa divák, ktorý prišiel do kina kvôli filmovému príbehu, cíti zaskočený a oklamáný. A to je ešte ten lepší prípad, lebo to je divák, ktorý nepristáva na hru filmárov, ktorý vidí tieto stránky filcov ako ich nedostatky, ako ich kazy a dokáže ich oddeliť, odlúpnuť od toho dobrého, čo ten-ktorý film prináša.

Horšie je to však s divákmi /a tých je väčšina/, čo sa dajú zlakosť manierami tvorcov, ktorým najprv málo prekáža a neskôr už neprekáža to, že vlastne nevidia ani Pomocníka, ani Tisícročnú včelu, ani Pásla kone na betóne, lež vidia jeden jediný, mnohodielný a pritom veľmi jednodielny slovenský Dekameron. A to už nehovoríme o divákoch /a tých je, žiaľ, tiež dosť - najmä mladých, tvárných a ľahko ovplyvniteľných/, ktorí chodia na slovenské filmy len kvôli ich nábehu na striptíz a porno.

Najhoršie zo všetkého je však nebezpečenstvo zlého vplyvu na verejnú mienku, ktoré takéto filmy vyvolávajú. - Nebezpečenstvo, že verejnosť bude mať nižšie nároky na mravnosť, že sa ľahko zmieri aj s tým, čo je nemravné.

Avšak ešte väčšie, ešte nebezpečnejšie je ovplyvňovanie verejnej mienky našou televíziou. Nebezpečnejšie preto, lebo je na prvý pohľad oveľa menej výrazné ako ovplyvňovanie filmom. Televízne inscenácie síce nie sú na sex až také štedré ako film, ale postoj ich tvorcov k budovaniu a ochranovaniu mravných princípov je rovnaký ako u ich filmových kolegov. Lenže: kým kvôli názorom filmárov musíme vystáť rad na lístky, názory televíznych tvorcov sa nám poťahujú samé, nosia nám ich na podnose rovno do domácností, do stredu našich rodín - stačí len stlačiť gombík na televízore. Od filmového plátna máme odstup a chodíme sa naň dívať oveľa zriedkavejšie, ako sa dívame na televíznu obrazovku. Televízia je dnes už akoby člen rodiny, jej názory na nás preto veľmi mocne pôsobia. Ani sa nemožeme - a už prehodnocujeme svoje "žulové" postoje. Z ničoho nič prestávame byť "staromodní", "puritánski", "bez zmyslu pre nadľahčenosť", "bez šmrncu".... a stávame sa "inými", už "modernejšími", "dobovejšími". Veci, ktoré nás kedysi šokovali, nám začínajú pripadať ako celkom bežné, normálne - veď sa stávajú na každom kroku... taký je už život... nie sme predsa malí...nie sme moralisti...buďme prirodzení...musíme byť k sebe úprimní...

Naozaj musíme byť k sebe úprimní, ale v inom zmysle slova. Musíme si úprimne priznať, ako sa - na svoju vlastnú škodu - poddávané.

To, ako veľmi sa zmenil postoj celej našej verejnosti k mravnosti, môžeme demonštrovať na televíznej inscenácii Domu pod morušou, ktorú vysielala Čs. televízia koncom októbra v rámci pravidelných bratislavských pondelokov:

Hoci bol sex dôležitou súčasťou témy /riešili sa tu zložité manželské a milenecké vzťahy, problémy slobodnej matky, problémy rozvrátených a neúplných rodín.../, umeleckí tvorcovia inscenácie - vlastne tvorkyne, lebo väčšina z nich bola ženského rodu - sexom neprovokovali, usilovali sa o jeho stiahnutejšiu, decentnejšiu polohu: postrelné scény neprekročili hranice únosnosti, nahota v nich a v scénach, v ktorých sa hlavná predstaviteľka sprchovala, bola len naznačená, nerušila. Pritom všetkom si myslíme, že táto pomerne "slušná" bezhviezdičková inscenácia ovplyvnila postoj divákov k mravnosti oveľa viacej, ako keby mala aj hviezdičiek sedem. Totiž letka, cez ktorú obrazne skákali televízne postavy - myslíme tu na letku morálnych princípov - bola položená príliš nízko. A táto malá náročnosť na mravnosť vlastne spôsobila takmer všetky problémy a nešťastia, v ktorom sa postavy ocitli:

Manžel, ktorému sa jeho manželka zdá málo ambiciózna, nadviaže intímny vzťah ku svojej sekretárke a opustí manželku aj dve deti. Hlavný konflikt sa však začne rozvíjať až neskôr, keď dcéry dospejú a začnú žiť svojím samostatným citovým životom: Mladšia z dievčiat, Danica, sa má stať matkou. Svoje dieťa si "zadovážila" náhodne, na jednom výlete v Tatrách u celkom neznámeho muža /mimo- chodom otca troch detí/. Takýto prípad sa dnes považuje už za bežný. /Nie je to predsa nič zvláštne, keď si slobodné dievča, aj to, ktoré váhne chodí s chlapcom, raz za čas vyhodí z kopýtka, a ešte pochopiteľnejšie je, keď si z kopýtka vyhodí aj ženatý muž, ktorému vlastná žena nerozumie.../

Už menej bežný a dnešnými morálnymi kritériami považovaný až za čestný sa ukáže ďalší postup Danice: Uznáva, že spravila chybu, že prestrelila, svoj "výlet" považuje za zradu voči Milanovi, s ktorým chodí už niekoľko rokov. Rozhodne sa preto niest' následky za svoju chybu - priznáva sa k nevere a navrhuje rozchod s Milanom; dieťa si chce ponechať a sama sa on starať.

Ľubici, jej staršej sestre, sa to však nepáči. Tvrdí, že o dieťa by sa mali starať dvaja - a keď už Danica nechce brať pravého otca jeho trom deťom, mala by aspoň prijať Milanovu ponuku - že dieťaťu on sám nahradí otca. /Opäť čestný a na dnešné pomery obdivuhodný postoj./

Lenže Danici sa vidí byť Milan príliš mäkký a poddajný, nechce sa zaňho vydať. Vraj sa s ním nechce usužovať až do "vítazného" rozvodu. A jej sestre Ľubici ani na um nezíde otázka Prečo si teda s Milanom celé roky spávala, keď si si ho nemienila vziať? Nepríde jej na um táto otázka preto, lebo ona sama žije takým istým spôsobom so svojím chlapcom Eugenom. "Spáva" s ním, aj keď si myslí, že Eugen ju nemá rád, alebo ju má rád iba svojím spôsobom - len práve v posteli. A o svojej láske k nemu tiež nie je presvedčená. Nakoniec sa Ľubica vzbúri proti tomuto - podľa nej - príliš študentskému spôsobu lásky: Chce sa od Eugena odpútať a pokúsi sa nadviazať ľúbostný vzťah k svojmu novému kolegovi, ktorý jej v zamestnaní veľmi imponuje /navyš je rozvedený a bez záväzkov/.

Na záver všetko - až na matkinu smrť - dobre dopadne. Ľubicin bývalý partner Eugen sa ožení s Danicou, ktorá v ňom objavila to, čo Ľubica za celé roky ich vzťahu nezbadala a aj Ľubicin vzťah ku kolegovi sa začne sľubne vyvíjať. Dokonca aj otec /čo sa medzitým už rozíšiel aj so svojou druhou ženou - tentoraz kvôli jej prílišnej ambicióznosti, ktorá mu tak veľmi chýbala u prvej ženy/ nájde svoje životné šťastie - čuduj sa, svete! - v náručí ďalšej, tretej ženy.

V televíznej inscenácii to, pravda, nevyzeralo takto zjednodušene, ako sme to opísali. Postavy boli "živé", nie čierno-biele, divák sa vedel vžiť do ich postavenia, chápal ich veľkú túžbu po láske a po porozumení, a preto im aj toleroval ich morálne poklesky. - A to je hľadám tá najväčšia chyba, to je to najväčšie nebezpečenstvo, ku ktorému nás priviedla táto i ďalšie súčasné televízne inscenácie. Priestupky voči mravnosti sa nám zdajú byť odôvodnené, ak nám ide o vlastné šťastie, pritom však zabúdame na to, koľko nešťastia a zla spôsobujú iným. Veď práve ony boli príčinou celého bludného kruhu, do ktorého sa postavy dostali: Keby sa bol otec držal morálnych princípov, keby nebol nadviazal ľúbostný vzťah k svojej sekretárke, nebola by sa jeho prvá, ani druhá rodina rozpadla /aj s druhou ženou mal dieťa/, deti by mali otca, manželka manžela - a nie umieranie v samote. Keby Danica nebola udržiavala so svojím chlapcom intímny vzťah, nemohlo by sa jej vôbec stať, žeby sa zaplietla s úplne neznámym človekom - a keby sa Ľubica a Eugen neboli obmedzovali len na sex, možno by dokázali nájsť u seba navzájom

mnoho krásnych vlastností, mohli by vedieť, kto ich partner vlastne je, čomu žije. A takto nevideli nič, len posteľ.

Preto si nesmieme dať vsugerovať názory, že na dnešnej morálke nie je nič zlé, že stačí, keď sme slušní, zdvorilí, že nie sme vulgárni. Prestanme sa dívať na veci bežné ako na veci správne a morálne. A za nijakých okolností nepripustíme, aby sa na nemravnosť takto dívali aj naše deti! - Pretože raz budú rovnako nešťastné ako postavy z inscenácie. Východisko z bludného kruhu totiž nemožno hľadať vo výmene alebo zmene partnerov, dokonca nie je ani v narodení dieťaťa, ale v láske, v opravdivej, nie sacharínovej láske k svojmu partnerovi a k deťom.

Z. Š.

KAŽDÝ DEŇ ŽIŤ V PRÍTOMNOSTI BOŽEJ

Plný život kresťana je život v uvedomovanej prítomnosti Božej. Pripomínam si ju čo aj len letnými vnútornými úkonmi viery, poklony, lásky, vďačnosti, odovzdania sa do Božej prozreteľnosti, úkonmi prosby o pomoc, o ochranu, o Božie dary. Takýmito vnútornými postojmi sa môžem modliť vždy a všade: cestou do práce, na nákup, vo voľnej chvíli v škole, na schôdzke, v električke, na zábave.

Ako pomôcka a obsah takýchto okamihov stretnutia sa s Bohom môžu poslúžiť myšlienky z Písma. Autentické Božie slová nám pomáhajú poznávať Božiu predstavu o našom živote. Pomáhajú nám aj prehľbovať si vzťah k Písmu. A keďže sú vzaté z čítaní pri nedeľných omšiach, pomáhajú nám tiež hlbšie prežívať liturgiu roka; život s liturgiou podporujú i cirkevné modlitby z omší tých istých nediel.

K myšlienke z Písma vybratej z nedeľnej liturgie slova sa obracajte po celý nasledujúci týždeň. V hociktorej chvíli dňa ju s plným uvedením povedzte ako výdych k Bohu. Ak je to možné, v krátkom rozjímaní aj cez deň, nielen ráno či večer, si ju vztiahnite na stav svojej mysle, na svoju aktuálnu potrebu, situáciu. Keď si to zvyknete robiť častejšie, každému svojmu dnu dáte nový obsah a novú hodnotu.

Tiež k modlitbe z nedeľnej omše sa vracajte cez týždeň nielen ráno či večer, ale aj inokedy cez deň, cez prestávku, v čakárni u lekára či vo foyeri divadla. Jej text môžete nosiť pri sebe napísaný na malom lístku; ukrytý v dlani nenápadne poslúži na osvieženie pamäti. Týmto spôsobom si študenti zvykli cestou do školy utvrdzovať učivo. Prečo by sa tento istý spôsob nemohol osvedčiť aj pri utvrdzovaní si vedomia Božej prítomnosti a nášho povolania k životu Božieho dieťaťa?

Týždeň po sviatku Zjavenia Pána /6. - 12. januára/

M y š l i e n k a z evanjelia sviatku /Matúš 2,2/:

Videli sme jeho hviezdu na Východe a prišli sme sa pokloniť Pánovi.

M o d l i t b a dňa zo sviatku:

Všemohúci Bože, ty si dnešného dňa svetlom hviezdy zjavil svojho Syna národom; aj my sme ťa už poznali svetlom viery a prosíme, priveď nás láskavo k sebe, aby sme vo večnej blaženosti mohli hľadiť na tvoju velebu.

Týždeň po sviatku Krstu Krista Pána
/13. - 19. januára/

M y š l i e n k a z druhého čítania sviatku /Skutky apoš-
tolov 10,34/.

Boh nehľadá na osobu, ale v každom národe mu je milý ten,
kto sa ho bojí a koná spravodlivo.

M o d l i t b a dňa zo sviatku.

Láskavý Otče, tvoj jednorodený Syn prišiel medzi nás ako
pravý človek a bol nám navonok podobný; ďaď, prosíme, aby sme sa
pomocou jeho milosti vnútorne stali podobnými jemu.

Týždeň po druhej nedeli obdobia cez rok
/20. - 26. januára/

M y š l i e n k a z druhého čítania nedele /Prvý list svä-
tého apoštola Pavla Korintťanom 6,20/:

Oslavujte Boha vo svojom tele.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Všemohúci a večný Bože, ty riadiš všetko na nebi a na zemi;
dobrotivo splň prosby svojho ľudu a daruj našim časom svoj pokoj.

Týždeň po tretej nedeli obdobia cez rok
/27. januára - 2. februára/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 1,15/:

Čas sa naplnil a Božie kráľovstvo sa priblížilo.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Všemohúci a večný Bože, usmernuj náš život podľa svojej vôle,
aby sme v menej tvojho milovaného Syna horlivo kochali dobré skutky.

Týždeň po štvrtej nedeli obdobia cez rok
/3. - 9. februára/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 1,22/:

Učil ako ten, čo má moc.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Pane a Bože náš, posilni nás svojou milosťou, aby sme ťa
uctievali celou dušou a všetkých ľudí milovali opravdivou láskou.

Týždeň po piatej nedeli obdobia cez rok
/10. - 16. februára/

M y š l i e n k a z druhého čítania nedele /Prvý list svä-
tého apoštola Pavla Korintťanom 9,19/:

Stal som sa služobníkom všetkých, aby som získal čím viace-
ných.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Nebeský Otče, rodina tvojich veriacich sa spolieha iba na
teba; prosíme ťa, ustavične nás ochraňuj s otcovskou láskou, aby
sme pod tvojou opaterou žili vždy v pokoji.

Týždeň po šiestej nedeli obdobia cez rok
/17. - 23. februára/

M y š l i e n k a z druhého čítania nedele /Prvý list svä-
tého apoštola Pavla Korintťanom 10,31/:

Čokoľvek robíte, všetko robte na Božiu slávu.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Dobrotivý Bože, ty nás uisťuješ, že prebývaš v tých, čo sú
spravodliví a majú čisté srdce; pomáhaj nám svojou milosťou tak
žiť, aby sme boli tvojím dôstojným príbytkom.

Tento týždeň je Popolcová streda
/20. februára/

M o d l i t b a dňa:

Milosrdný Bože, dopraj nám týmto svätým pôstom nastúpiť cestu duchovnej obnovy, aby nás pokánie posilovalo v boji proti nepriateľom spásy.

Týždeň po prvej pôstnej nedeli
/24. februára - 2. marca/

M y š l i e n k a z evanjelia nedele /Marek 1,15/:

Božie kráľovstvo sa priblížilo. Kajaajte sa a verte evanjeliu.

M o d l i t b a dňa z nedele:

Všemohúci Bože, udeľ nám milosť, aby sme prežívaním štyridsatdenného pôstneho obdobia hlbšie vnikli do Kristovho tajomstva a čnostným životom napredovali na ceste k spásy.

DENNÉ ÚMYSLY MODLITIEB

V modlitbe nebuďme úzkoprsí. Boh je veľkomyselný. Chce nám dať viac, ako vieme prosiť. Prosme ho teda o všetko: za seba, Za našu rodinu. Za našich príbuzných, priateľov, známych. Za neznámych a ďalekých. Za neprajníkov a nepriateľov.

Ako pomôcku pre spoločné úmysly modlitby osobnej i rodinnej ponúkame tento rámcový program týždňa. Jeho úmysly si vždy konkretizujte, najlepšie na nasledujúci deň po spoločnej porade rodičov a detí pri večernej modlitbe.

P o n d e l o k

Na poklonu Najsvätejšej Trojici. Za zachovanie a prehĺbenie viery v našej rodine, v národe, u všetkých ľudí. Ako poďakovanie za prijaté dobrodenia.

U t o r o k

Za zosnulých členov a predkov našej rodiny. Za zosnulých, ktorí najviac potrebujú modlitbu.

S t r e d a

Za našu rodinu. Za rodičov. Za deti. Za konkrétnu potrebu niektorého člena rodiny.

Š t v r t o k

Za pokoj: v rodine, v národe, vo svete. Za tých, ktorým je dané vládnuť.

P i a t o k

Za tých, ktorí trpia: za chorých, za chudobných, za osamelých, za hladujúcich, za prenasledovaných. Za tých, ktorí najviac potrebujú modlitbu.

S o b o t a

Za kňazov a za mladíkov povolaných ku kňazstvu. Za nášho farára. Za nášho biskupa. Za rehole.

N e d e ľ a

Za cirkev. Za pápeža. Na úmysly sv.Otca. Za cirkev u nás.

Na tieto denné úmysly možno obetovať aj práce, starosti, ťažkosti a utrpenie dňa.

SLÁVIME RODINNÉ SVIATKY

V rodinách sa udržiava dobrá tradícia rodinných slávností. Oslavy narodenín, menín, výročia sobáša rodičov sú príležitosťou na stretnutie sa členov rodiny i širšieho okruhu príbuzných a priateľov. Tieto stretnutia upevňujú rodinné, príbuzenské a priateľské zväzky a prispievajú k formovaniu ducha rodiny.

No tieto príležitosti možno využiť nielen na pozdravné pripitky, pohostenia a nezáväznú rozhovory, ale aj im dať hlbší obsah: Chápať a robiť ich ako stretnutia, v ktorých sa utvrdzuje kresťanský duch v dospelých a rozvíja vedomie príslušnosti do kresťanského spoločenstva v deťoch.

Tomuto cieľu môžu osožne poslúžiť životopisy svätých patrónov jednotlivých členov rodiny. Na stretnutí ich prečíta alebo svojimi slovami rozpovie otec. Príklad života, skutkov, čností a zasluh svätého alebo svätej aplikuje na život oslávenca a rodiny, vsadí ich do konkrétnej situácie spoločenstva, spoločnosti, doby. Potom sa možno pomodliť modlitbu nad ľudom zo svätej omše na sviatky svätých a spoločne odriekať Verím v Boha. Po takomto uvedomení si a prežití významu rodinného sviatku bude mať aj blahoželanie oslávencovi hlbší obsah.

Ako pomôcku pre tieto rodinné stretnutia budeme uverejňovať životopisy svätých, mená ktorých sa u nás vyskytujú najčastejšie. Žiaľ, môžeme poskytnúť len výber. Životopisy svätých, mená ktorých zapadajú do toho-ktorého obdobia a ktoré nebudú zaradené do nášho textu, uverejníme v nasledujúcich cykloch. Pri zverejňovaní životopisov budeme postupovať podľa svetského, u nás platného kalendára; k poradiu liturgického kalendára cirkvi siahneme len v prípadoch, keď meno svätého svetský kalendár neuvádza.

8. januára: S e v e r í n

Svätý Severín pôsobil v štvrtom storočí na území dnešného Rakúska v oblasti južne od Dunaja v kraji vtedy nazývanom Norikum. Žil ako pustovník prísny životom. V chudobnej chatrči spával na holej zemi, obliekal sa do drsného rúcha, aj v zime chodieval bosý. Jedával len raz denne, víno nepil. Bol vzdelaný, vedel plynne hovoriť latinou. Ponúkali mu biskupský úrad, ale z pokory ho neprijal. Ľudia, aj vládca, a to aj pohanskí alebo odštiepení stúpenci Áriových bludov, prichádzali k nemu o radu a prosili ho o požehnanie. Kráľ Rugiov, germánskeho kmene z obdobia sťahovania národov, na Severínov príhovor prepúšťal vojnových zajatcov. Dary, ktoré pustovník dostával, dával na stavbu kostolov a kláštorov a rozdeľoval medzi chudobných. Aj obyvateľov celého kraja napomínal, aby z úrody dávali desiatok tým, ktorí nič nemajú a trpia biedou. Keď raz na úrodu mesta Lorch prišla pohroma, Severín pripomínal obyvateľom: "Keby ste boli dali chudobným desiatok, boli by ste za to dostali večnú odmenu a ešte by ste mali aj pozemských statkov nazvyš". Keď sa celé mesto kajalo pôstom a sľúbilo v budúcnosti pomáhať chudobným, tichý dažď, ktorý sprchol ešte v období kajúceho pôstu, úrodu zachránil. - Okolo pustovníka sa postupne utvorilo rehoľné spoločenstvo. Uprostred neho Severín umrel dňa 8. januára 482.

21. januára: V i n c e n t

Svätý Vincent pochádzal z mesta Huesco v severovýchodnom Španielsku. Bol úzkym spolupracovníkom biskupa Valera v Zaragóze. Mal na starosti cirkevnú organizáciu tejto časti rímskeho impéria. Keďže bol dobrým rečníkom, biskup ho poveril aj kázaním a šírením

evanjelia. Vincent urobil veľa pre rozvoj cirkvi, a tak nevyhnutne pútal na seba pozornosť. Keď cisár Dioklecián r. 303 začal v celej ríši prenasledovať kresťanov, biskupa a jeho archidiakona chytili a odvliekli do Valencie. Rímsky miestodržiteľ Dacián po výsluchu Valera odsúdil do vyhnanstva a Vincenta dal mučiť, aby ho prinútil zriecť sa Krista. Uprostred muk, spôsobovaných natahovaním na škripci, driapením železnými hákmi, kladením na rozžeravený rošt a na rozpálené kovové dosky, Vincent sa nezlomil, odmietal modly a vyznával vieru v jediného, pravého Boha. Po mučení umrel v žalári asi r. 304. V sakrálnom umení sa vyobrazuje s roštom v plameňoch /ako sv. Vavrinec/.

23. januára: Ján A l m u ž n í k

Sv. Ján Almužník je východokresťanský svätý. Nie je zaradený do všeobecného liturgického kalendára rímskokatolíckej cirkvi. No jeho ostatky sa uchovávajú v bratislavskom Dome sv. Martina, kde sa 23. januára slávi jeho liturgická spomienka, preto si aj my pripomenieme jeho život a dielo.

Ján sa narodil v druhej polovici šiesteho storočia na ostrove Cyprus. Založil si rodinu. Ale manželka i deti mu čoskoro umreli. Predal majetok a rozhodol sa venovať službe Bohu i dobročinnosti. Pre jeho hlboký duchovný život a charitatívnu činnosť ho cisár Heraklius vymenoval r. 610 za melchidského patriarchu v Alexandrii. V tejto hodnosti dbal najmä o život duchovenstva a o stavbu kostolov, ale obetavo budoval aj sirotince, nemocnice a pôrodnice pre chudobné ženy. Pre jeho starostlivosť o chudobných ho nazývali Almužník. Keď Peržania pri vojenskej výprave na Blízky východ obsadili Sýriu a Jeruzalem a zaútočili na Egypt, Ján sa rozhodol za pomoci cisárskeho miestodržiteľa odísť do Carihradu. Cestou sa zastavil na rodnom Cypre a tu aj 11. novembra r. 619 alebo 620 umrel.

Pozostatky sv. Jána Almužníka sa cez Carihrad dostali v druhej polovici patnásteho storočia uhorskému kráľovi Matejovi Korvínovi do Budína a 23. januára 1632 do bratislavského Domu sv. Martina. Odvtedy sa svätý alexandrijský patriarcha uctieva aj na slovenskej pôde.

23. januára: E m e r e n c i a

V predkoncilovom liturgickom kalendári sa dňa 23. januára slávila pripomienka sv. Emerencie. Bola spoludojčenkou sv. Agnesy Rímskej. Ako katechumenka vrúčne milovala Krista. Horlivo šířila vieru v neho a nebojácne napomínala a vystríhala pohanských modloslužobníkov. Po umučení mladučky Agnesy sa chodievala modliť na jej hrob. Tu ju vystriehli nepriatelia kresťanstva a ukamenovali ešte skôr, ako bola pokrstená. Tak Emerencia prijala spolu krst krvi i slávu mučeníckej koruny. Stalo sa to na rozhraní 3. a 4. storočia.

24. januára: T i m o t e j

Sv. Timotej bol miláčik a sprievodca sv. Pavla. Pochádzal z maloázijského mesta Lystra v Lykaónii. Jeho matka bola Židovka, otec Grék. Po otcovej smrti Timotej žil s matkou Eunike a starou matkou Lois. Obe ženy prijali evanjelium a v horlivosti prdň vychovávali aj Timoteja. Sv. Pavol pri svojej druhej návšteve Lystry si ho vzal ako pomocníka; zdá sa, že Timotej už v tomto čase prijal knazskú /biskupskú/ vysviacku. Odvtedy je skoro stále v blízkosti Apoštola národov. Okolo r. 55 je jeho poverencom v Korinte a v Macedónsku, sprievodcom v Achájsku /terajšom južnom Grécku/, v Jeru-

zaleme, kde Pavla uväznili, i v Cézareji a v Ríme počas apoštolo-
ho väzenia v r. 61-63. Po Pavlovom prepustení z väzenia mu bol
Timotej opäť sprievodcom na cestách. Začas viedol cirkvi v Efeze,
v Malej Ázii, ale keď Pavla znova zbavili slobody, prišiel za
ním do Ríma. Podľa tradície sa Timotej po Pavlovej smrti vrátil
do Efezu, kde pôsobil ako biskup. Jeho neskoršie životopisy hovo-
ria, že ho tu umučili palicovaním a kameňovaním koncom prvého
storočia. Pochovali ho v Efeze. R. 356 cisár Konštantín, syn Kon-
štantína Veľkého, dal jeho telesné pozostatky preniesť do Cari-
hradu. Od dobytia mesta križiakmi r. 1204 sa stopy po nich strá-
cajú. Najnovšie výskumy /1945/ sa zdajú dokazovať, že sa uchová-
vajú v katedrále talianskeho prístavu Termoli na pobreží Jadranu.

3. februára: B l a ž e j

Sv. Blažej sa uctieva ako jeden zo štrnástich svätých pomoc-
níkov. Žil na prelome 3. a 4. storočia na východe Malej Ázie,
na rozhraní Malého Arménska a Kapadócie. Študoval lekárstvo.
Neskôr sa stal biskupom v pontskom meste Sebasta. Keď i navzdor
ediktu z r. 313 vypuklo za cisárov Konštantína a Licinia prenasle-
dovanie kresťanov, Blažej sa skryl v horskej jaskyni. Objavili ho
poľovníci, ktorí ho oznámili cisárovmu námestníkovi Agrikolovi.
Ten ho dal uväzniť. V cele biskup uzdravoval chorých; osobitne
sa spomína prípad chlapca, ktorému sa v hrdle zachytila kosť a
ktorého už polomrtevho matka priniesla do väzenia; tu mu biskup
požehnaním navrátil unikajúci život. Na súde žiadali biskupa,
aby obetoval modlám. Keď odoprel, bili ho, poviesili na strom a
telo mu driapali železnými hrebenmi. Napokon ho sťali. Stalo sa
to okolo r. 316.

Úcta sv. Blažej sa rozšírila najprv na Východe, neskôr v ce-
lej cirkvi. Najviac sa uctieva ako ochránca pred chorobami hrdla.
Z tejto úcty sa vyvinul aj obrad svätoblažejského požehnania na
jeho sviatok dňa 3. februára.

5. februára: A g á t a

Úcta sv. Agáty sa rozšírila v cirkvi už v najstarších časoch;
jej meno je zahrnuté do 1. eucharistickej modlitby svätej omše,
do rímskeho kánonu.

Agáta sa narodila, žila a umrela na stredomorskom ostrove
Sicília. Už v ranej mladosti sa rozhodla žiť v panenstve, preto
odmietala pytačov. Jeden z nich ju z pomsty udal, že je kresťanka.
Stalo sa to pravdepodobne za prenasledovania cisárom Déciom v r.
249-251. Agátu najprv dali pod dozor mravne skazenej ženy, aby ju
odvrátila od čnostného života a zlomila vo viere. Keď sa to nepo-
darilo, uväznili ju a postavili pred súd. Najprv ju len prehovára-
li, aby sa zriekla kresťanstva, potom ju sudca vydal mukám. Bičo-
vali ju, pálili ohňom a odrezali jej prsia. Legenda hovorí, že
v noci sa jej zjavil sv. Peter a uzdravil ju. Sudca uzdravenie
vyhlásil za čary a podrobil ju ďalšiemu mučeniu. Deva však ani tak
nezaprela Krista. Umrela 5. februára, pravdepodobne r. 251. Jej
telesné pozostatky sa uchovávali v Katánii na Sicílii.

14. februára: V a l e n t í n

Sv. Valentín bol rímsky kňaz. Žil v treťom storočí. Bol všeo-
becne známy pre svoju múdrosť. Za cisára Klaudia r. 269 ho ako
kresťana chytili a postavili pred súd. Cisár sa odvolával na jeho
vzdelanie a vyčítal mu príšľušnosť ku kresťanom, ktorých považoval
za nepriateľov štátu. Valentín vládara presviedčal: "Mám", hovo-
ril, "v láske teba i ľud. Poslúcham ríšske zákony a modlím sa za

teba a za celé impérium." Na ďalšie vyšetrovanie Valentína odovzdali sudcovi Asteriovi. Po rozhovore s ním na dôkaz, že Kristus je Boh modlitbou vyprosil zrak pre slepé dievča, ktoré žilo v sudcovom dome. Asterius po zázraku prosil Valentína o vyučovanie vo viere a o krst a rozbil modly bôžikov. Chýr o zázraku a o sudcovom obrátení sa rozniesol po meste. Rozzúrený dav pohanov vnikol do Asteriovho domu, Valentína bil palicami a nakoniec vyvliekol za mesto; pri Flamíniovej ceste ho popravili mečom.

24. februára: M a t e j

Predkoncilový liturgický kalendár katolíckej cirkvi zaradil sviatok svätého apoštola Mateja na deň 24. februára. Civilný kalendár platný u nás meno Mateja z tradície ponechal na tento deň. Preto aj my menovcom dodatočne zvoleného apoštola prinášame životopis ich patróna v tomto časovom zaradení.

Matej bol jeden zo sedemdesiatich dvoch učeníkov, ktorí sprevádzali Krista pri jeho pozemskom pôsobení. Po nanebovstúpení Pána losom zvolili Mateja do zboru apoštolov namiesto Judáša Iškariotského. Matej hlásal evanjelium v Palestíne a v Malej Ázii. Neskôr sa odobral do Afriky, kde pôsobil v Núbii a Abesínsku. Nevie sa, kde, kedy a akou smrťou umrel. Sv. Hieronym píše, že skončil v Abesínsku, iné pramene uvádzajú, že sa vrátil do Palestíny, kde ho Židia r. 61 kameňovali a nakoniec sekerou sťali. Preto sa v kresťanskom umení vyobrazuje so sekerou.

26. februára: V i k t o r

Viktor bol stotníkom vojska rímskeho impéria v dnešnom francúzskom prístavnom meste Marseille. Keď niekedy v r. 290 až 303 prišiel do posádky cisár Maximinián, vyšlo najavo, že Viktor je kresťan. Cisára to nahnevalo a dal ho postaviť pred súd a obžalovať, že neposlúcha cisárске nariadenia. Viktor sa bránil: "Nikdy som nerobil ani proti cisárovi ani proti štátu. Ale som kresťan, a bohom obetovať nebudem." Keď nepomohli ani sľuby ani vyhružky, uväznili ho. Vo väzení obrátil na vieru v Krista svojich strážcov Alexandra, Longína a Feliciana. Súd ho vydal mučeníkom. Podľa legendy Viktora enceli utopiť a hodili ho pod mlynské koleso, ale mlyn sa zastavil a vojakovi neublížil. Potom ho zviazali, vodili po meste a vystavovali potupe a týraniu. Život mu ukončili sťatím.

27. februára: A l e x a n d e r

V predkoncilovej katolíckej liturgii cirkev pripomienkou oslavovala svätého pápeža Alexandra dňa 3. mája. Alexander I. bol piatym nástupcom sv. Petra. Ako pápež viedol cirkev v r. 105-115, v ťažkom období prenasledovania aj jeho ako hlavu cirkvi chytili a umučili. Spolu s ním podstúpili mučenícku smrť aj kňazi Teodulus a Eventius.

Z á v e r r o d i n n e j s l á v n o s t i

Po rozpovedaní životopisu oslávencovho patróna sa možno pomodliť niektorú modlitbu zo záverečných obradov sv. omše na sviatky svätých:

Najláskavejší Otče, povzbudzuj kresťanský ľud radosťou z oslavy tvojich svätých, aby nasledovaním ich príkladu mal s nimi účasť na sláve zmŕtvychvstalého Ježiša Krista.

Alebo:

Dobrotivý Otče, ty dávaš svojej cirkvi putujúcej na zemi svätých ochrancov v nebi, aby za ňu orodovali a jej pomáhali;

nech jej vyprosia tvoje svetlo a účinnú pomoc, aby túžby všetkých veriacich stále smerovali k tebe.

Malú slávnosť so záverečným spoločne hovoreným vyznaním viery Verím v Boha možno zakončiť spoločnou prosbou o požehnanie:

Nech nás žehná všemohúci Boh, Otec i Syn i Duch Svätý. Amen.

KATECHÉZA V RODINE

Dnes sa podstatne zmenil spôsob života človeka a týmto zmenám je vystavený aj život rodiny. V exhortácii Svätého Otca Jána Pavla II. "Familiaris Consortio /ďalej iba Exh/ sa uvádza, že "...dobová situácia, v ktorej sa rodina nachádza, sa javí ako prenikanie svetla a tmy" /čl. 6/. Rodina ako základná bunka národa a spoločnosti je vystavená radu nebezpečenstiev a je ohrozená dokonca jej samotná existencia.

V dôsledku sekularizačného procesu, ktorý svojím rezom rozdeľuje aj kresťanské rodiny, sa nastoľuje požiadavka novým a účinným spôsobom sprítomňovať Boha, kresťanstvo a cirkev dnešnému človeku. Je nevyhnutnosťou pre kresťana rozširovať si náboženské vedomosti a čo je najdôležitejšie - byť schopným odovzdať Posolstvo nastupujúcim generáciám. V tomto má rodina veľké poslanie: Má byť prvým a nezastupiteľným prostredím náboženskej výchovy. Rodičia majú právo a povinnosť starať sa o túto výchovu. "Synoda ... predstavila výchovné poslanie kresťanskej rodiny ako skutočný úrad, cez ktorý sa až natoľko podáva a rozširuje evanjelium, že rodinný život sa stáva cestou viery, je v istom zmysle kresťanským zasvätením. V takejto výchovnej službe sú rodičia prvými zvestovateľmi evanjelia svojim deťom. Ďalej, keď sa so svojimi deťmi spolu modlia, spolu čítajú Božie slovo, keď kresťanským zasvätením ich vnášajú do tajomstva eucharistického a cirkevného Kristovho Tela, vtedy sa stávajú rodičmi v plnom slova zmysle." /Exh. čl. 39/. "Právo a povinnosť rodičov na výchovu treba označiť za podstatné, pretože súvisí s darúvaním ľudského života; za pôvodné a neodvodené vzhľadom na výchovnú činnosť iných a vzhľadom na jedinečný vzťah lásky medzi rodičmi a deťmi; je nenahraditeľné a neodcudziteľné, preto ho neslobodno celé zveriť iným a ani si ho nemožno násilne privlastniť" /Exh. čl. 36/.

Tie deti, ktorým sa nedostane vedomostí o Bohu, sú veľmi ochudobnené. Hoci sú sýte a oblečené, nedostávajú pre život to najdôležitejšie. Budú musieť svoj život žiť nevediac nič o jeho zmysle, nevediac načo sú v ňom trápenia a ako sa s nimi vyrovnávať. Aby obstáli v živote plnom nástrah a ťažkostí, je potrebné, aby mali hlbokú a žitú vieru, ktorá dáva silu a orientáciu.

Ako pomôcť deťom vlastniť tento dar? Je to o to obťažnejšie, že vyučovaniu náboženstva sa v našich školách všemožne zabranuje.

"Potreba rodinnej katechézy sa nanajvýš a dôrazne javí v niektorých zvláštnych okolnostiach, ktoré, žiaľ, cirkev pozoruje na mnohých miestach. Kde výchove vo viere prekážajú zákony proti- viace sa náboženstvu, kde je rozšírená nevera a bezhraničná sekularizácia, ktoré prakticky znemožňujú rast vo viere, tam "domáca cirkev" zostáva jediným miestom, kde deti a mládež môžu dostať pravú katechézu" /Exh. čl. 52/.

Preto úloha katechézy vystupuje v našich podmienkach naliehavo do popredia. Týka sa nás kresťanov, všetkých, bez výnimky: rodičov, súrodencov, spolupracovníkov, susedov. Na to, aby sme mohli katechizovať, nestačí iba pasívna znalosť formuliek a metodických postupov, veľakrát nestačí na to ani príklad vlastného kresťanského života - o Bohu treba vedieť hovoriť. Pritom znalosti sú rozhodne dôležité, pretože medzi nami by bolo určite menej neveriacich, keby sa im bolo dostalo dostatok vhodne podaných dobrých náboženských vedomostí. Ako však dnes hovoriť o Bohu a tým dosiahnuť cieľ katechézy - vybudovanie živého vzťahu k Bohu? Toto nie je možné bez jedného z najúčinnějších prostriedkov - modlitby. Je potrebné ju katechetickým pôsobením rozvíjať a prehĺbovať - počnúc od prvých prejavov, keď dieťa v bezpečí domova ďakuje Bohu za veci, ktoré ho obklopujú - až po modlitbu v dospelosti.

Ak má byť katechetické pôsobenie účinné, treba ho rozlišovať podľa jednotlivých vekových skupín. Preto aj v tejto rubrike budú príspevky pre katechézu detí /po prijatie prvého sv. prijímania/, dospievajúcich, snúbencov a taktiež témy pre dospelých.

Malé deti už od narodenia musia cítiť istotu a spoznávať spásu prostredníctvom rodičov. Starze rodičov získavajú základ, na ktorom sa môže rozvíjať vzťah dieťaťa k Bohu. Po skúsenosti v rodine môže potom od Boha očakávať ozaistenú ochranu a istotu, porozumenie a lásku. Ako vypestovať tento vzťah, ako ho vštepiť do dieťaťa? Ako docieľiť, aby "vyučovanie" bolo niečím príťažlivým a lákavým? Ako sa vyhnúť nesprávnym začiatkom, ktoré môžu zanechať ťažko napravitelné dôsledky?

Predovšetkým: Z Písma možno pre ne vyberať len udalosti, ktoré nie sú príliš ťažké pre detskú chápacosť. Takúto tendenciu sledovali aj evanjelisti, ktorí nezaznamenávali všetko a ani nie presne chronologicky, ale podľa požiadaviek ohlasovania.

Deti budeme viesť k tomu, aby ich modlitba obsahovala iba zopár spontánnych, radostných viet. Budeme ich povzbudzovať, aby skúšali teko niečo povedať Bohu aj viackrát za den. Využijeme pritom spev, kreslenie, hru a iné spôsoby, ktoré sú pre dieťa príťažlivé.

Ďalšou etapou v náboženskom vývine dieťaťa je jeho príprava na sviatosť zmierenia a prijatie Eucharistie. Dieťa uvádzame postupne hlbšie do účasti na liturgických slávnostiach. Vedeť ho k pochopeniu, že Božie príkazy nepredstavujú zákazy umrťujúce jeho život, ale že sú odporúčaniami pre najbezpečnejšiu cestu smerom ku spásu. Dieťaťu vysvetlíme podstatu a význam sviatostí s dôrazom na sv. spoveď a prijímanie.

Zvlášť citlivú skupinu predstavujú dospievajúci. Začínajú si novým spôsobom uvedomovať samých seba a prehodnocovať dosiaľ väčšinou iba pasívne prijímané názory. Vedomosti získané katechézou v detskom veku treba rozšíriť a obohatiť. Mladému človeku treba pomôcť novými argumentmi, ukázať mu v novom pohľade bohatstvo a krásu života vo viere. Treba sa mu prihovoriť aj témami, ktoré sa ho bezprostredne dotýkajú v tomto veku /priateľstvo, láska, sebauvedomenie a sebapoznanie/.

Pre stredoškolákov sa vo väčšej miere sústredíme na vysvetľovanie problematiky vzniku sveta, človeka, vzťahu vedy a náboženstva. Preto by sme chceli povzbudivým spôsobom dokumentovať na živote veľkých ľudí z oblastí vedy, umenia a kultúry, že viera nie je v protiklade k vedeckému bádaniu a k inej užľachtilej svetskej činnosti.

Katechéza má svoje nezastupiteľné poslanie aj v príprave mladého páru na manželstvo. "Treba zvlášť u kresťanov uskutočniť duchovnú a katechetickú výchovu, ktorá manželstvo predstavuje ako opravdivé povolanie a poslanie... Medzi základnými vecami, ktoré treba podať na tejto ceste viery, podobnej katechumenátu, je potrebné aj dôkladnejšie poznanie tajomstva Krista a cirkvi, význam milosti a úlohy kresťanského manželstva. Ďalej je potrebná príprava na aktívnu a uvedomelú účasť na sobášnej liturgii" /Exh. čl.66/.

Z vlastnej skúsenosti vieme, že v dospelosti treba tiež prehľbovať a aktualizovať náboženské vedomosti. Denne musíme byť pripravení odpovedať na najrozličnejšie otázky týkajúce sa náboženstva nielen svojim deťom, ale aj ľuďom zo svojho okolia. Preto nebudeme v rubrike zabúdať ani na dospelých.

Našou snahou bude, aby sa reč o katechetických otázkach stala v našich rodinách prirodzenou súčasťou náboženského života. Chceme, aby povzbudila rodičov a deti vzájomne hovoriť o náboženských otázkach, aby v nej našli odpovede a pomoc deti, mladiství, dospelí, tí, ktorí vyučujú a tiež tí, ktorí hľadajú Boha a jeho pravdu.

BOŽSKÉ SRDCE, BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE

Seďembolestná Panna Mária, Patrónka slovenského národa,
oroduj za nás!